

Hafnia Hodierna

Eller

Udførlig Beskrivelse

om den

Kongelige Residentz - og Hoved - Stad

Kiøbenhavn,

1748

Uddrag

Kiøbenhavns Universitet - Vor Kirke Skole

Cap. VI.

Handler om Kiøbenhavns Universitet, og forklarer, hvad i dets Henseende og ved de Bygninger, som derunder høre, er merkeligt.

Omendskiønt mit Forsæt paa dette Sted ikke har været at anføre noget om Kiøbenhavns Universitets Oprindelse og Fremgang, som en Ting, der rettere henhøre til Kiøbenhavns gamle Historie, end til dens nu værende Tilstands Beskrivelse, saa dog, siden den nye og den gamle Historie med hverandre have saadan Sammenhæng, at de, om Beskrivelsen ret skal fattes, ey vel kand adskilles, har jeg foretaget mig, at gaa tilbage til Universitetets første Begyndelse, allerhelst naar jeg betænker, at jeg ved adskillige andre Ting af lige Beskaffenhed, hvorom i dette Verk er talet, har maattet følge samme Maade.

ERICUS POMERANUS var den første Konge i Danmark, som fik i Sinde, at anlegge et Universitet i hans Riger, til Studeringers Opkomst, til den Ende forhvervede han i Aaret 1418 Pave Martini den Femtes Brev og Bullam til Erke - Biskopen i Lund, og Biskopen i Roeskilde, at de paa et bekeyligt Sted skulde indrette et almindeligt Studium eller Høy - Skole, som skulde have samme Friheder, som Universitetet i Paris, og hvor alle Videnskaber, undtagen Theologien, maatte læres og forhandles; men formedelst indfaldende uroelige

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Tider blev der intet af dette nyttige Verk, hverken i Erics Pommerani, eller i hans Successors CHRISTOPHORI BAVARI Tid, med det stod den indtil Slutningen af Kong CHRISTIAN den Førstes Regiering.

Denne priisværdige Konge, iblant andre Ting som han paa sin Reyse til Rom Anno 1474 udrettede, erhvervede nye Frihed af Pave Sixto den Fierde, til at stifte et Universitet i sit Rige Danmark, og fik Aaret derefter bemeldte Paves Brev og Bulle til Erke - Biskopen i Lund om samme Academie at oprette, hvilket skulde nyde ligedanne Friheder og Herligheder, som andre Universiteter, især det Bononiske, enten vare, eller fremdeelees bleve forundte.

Derpaa overlagde Hans Majestet Sagen med Rigets Biskopper og Prælater, udsaae Kiøbenhavn som det beleiligste Sted, og bragte det saa vidt, at det nye Universitet blev i Aaret 1478 med den allerførste Kongelige Fundatz forsynet; hvilken mig har syntes værd, Ord efter andet her at indrykke:

CHRISTIERNUS Dei gratia Daniae, Sveciae, Norvegiae. Slavorum Gothorumque Rex, Dux Slesvicenfis, ac Holsatiae, Stormariae & Ditmersiae Dux, in Oldenborg & Delmenhorst Comes, universis & singulis nostrum praesens scriptum auditoris Oacem, gaudium & salutem!

Notum fieri volumus universis, quod, dum attenta considerationis indagine perscrutabamur, quod per litterarum studia, cooperante illo, a quo omnia charismatum dona manant largiter & conferuntur, viri efficiuntur scientiis eruditi, per quos æquum ab iniquo discernitur, erudiuntur rudes, provecti ad altiora conscendunt, & fides Catholica roboratur. Quia in re nos de consilio & consensu plurimorum nostrorum Consiliariorum dilectorum, a sancta fede Apostolica, ob salutem animæ nostræ, progenitorum successorumque nostrorum Daciae Regum, impetravimus & gratiose obtinuimus auctoritatem plenariam fundandi erigendique Universitatem & Studium generale in regnis nostris, pro commodo Regnorum nostrorum & honore, & ut per litterarum studia & scientiarum margaritas acquiri possunt fructus suavissimi, per quos ignorantiae nebulæ & erroris eliminata caligine mortalium curiosa solertia suos actus & opera ordinat & disponit in limine veritatis, per quam etiam divini nomini, fideique Catholicae cultus & veneratio in lucem protenduntur, iustitia colitur tam publica quam privata, res geritur utiliter, omnisque spes humanæ conditionis firmiter ampliatur.

Nos igitur auctoritate Apostolica talismodi nobis concessa & dotata, pro impetratione hujusmodi exsecutione, ampliatione ulterioribus & processu annuimus tenoreque praefentium committimus Venerabili Viro Petro Alberti, Artium liberalium Magistro, & in Medicinis Licentiato, Nobis sincere dilecto, de Consilio Reverendi in Christo Patris Do-

mini Olavi Martini, Ecclesiae Roskildensis Episcopi, & aliorum Consiliariorum nostrorum, plenam auctoritatem & commissionem acceptandi certos Doctores & Magistros, qui una secum possunt & valent lectiones in singulis facultatibus, secundum consuetudinem aliarum Universitatum, incipere, legere & continuare, & in eisdem dignos promovere, in oppido nostro Hafniensi, pro se atque suis scolaribus & familiaribus in antefato oppido nostro Hafniensi, & ubilibet in terris & Dominiis nostris, nostra Regia pace & protectione fruituri.

Inhibemus insuper omnibus & singulis advocatis & subditis nostris, de hujusmodi Doctoribus vel Magistris & eorum bonis & suppositis quovis modo se intromittere seu ingerere. Sed eos volumus liberos & exemptos esse ab omnibus iudiciis terrarum nostrarum, nisi a iudicibus & conservatoribus Universitatis per nos deputatis & deputandis, videlicet Reverendo in Christo Patre Domino Episcopo Roskildensi, & venerabilibus Viris Dominis Decano & Praeposito Ecclesiae ejusdem, & Decano Hafniensi, & hoc quamdiu fuerint actuales & veri studentes.

Mandamus insuper Proconsulibus & Consulibus, & Praefecto nostris in Hafnia, quatenus eosdem Doctores & Magistros & Studentes foveant, tueantur, & ab omni violentia & injustitia defendant, prout Nostræ Regiae Majestatis indignationem duxerint evitandam. Datum in Castro Nostro Hafniensi, die Beati Francisci Confessoris, Anno Domini MCD.LXX. octavo, Nostro sub secreto appenso.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

(Oversætter af Gl. Latinsk søges)

Aaret derefter nemlig 1479, da Rector og Professores vare udnævnde, og endeel Studerende sammensankede, saa vel af Landets egne som af Fremmede, blev Universitetet i Kongens Nærværelse den 1 Junii af dets Vice - Cantzler og Professor, D. Peder Albretsön, høytideligen indviet.

De følgende Konger JOHANNES, CHRISTIANUS den Anden, og FREDERICUS den Første, begavede dette nye Universitet med en og anden Herlighed, for at holde det vedlige, og gjorde adskillige nyttige Anordninger, for at bringe det i en mere blomstrende Stand; Iblant andet forordnede Kong JOHANNES, at ingen, Adel eller Uadel, marre udsende deres Børn i fremmede Lande for at studere, førend de i tre Aar havde studeret ved Kiøbenhavns Universitet. Kong CHRISTIAN den Anden gjorde den Anordning, at ingen maatte begive sig fra Academiet, for at studere udenlands, førend han var bleven promoveret in Baccalaureum, og delige mere.

Men ikke desto mindre gik Academiet dog, under Reformations - Tiden, næsten gandske til Grunde, saa at det i heel otte Aar, fra 1530 til 1538, var saa got som gandske adskilt og uden Øvrighed.

Men Kong CHRISTIAN den Tredie, saa snart Hans Mejestet havde sat sig i Tryghed og Rolighed paa den Kongelige Throne, og havde bragt det store Reformations - Verk nogensteds til Fuldkommenhed, tog sig for Alvor fore, at bringe det forfaldne Kiøbenhavnske Universitet igien paa Fode, og at sætte det i en større Anseelse end tilforn, saasom Hans Majestet ansaae det som den sikkerste og tryggeste Støtte for Religionen, hvorefter Kongen igien sammenkaldede de adspredte Lærere, og forsynede Academiet ey allene med flere dygtige Professorer, men endog med riige Indkomster og mange herlige Indretninger, hvorom den Kongelige Foundation de dato 10 Junii 1539, som jeg ey kan undlade, uagtet dens Vidtløftighed, her at indføre, noksom bærer Vidne, uden at tale om andre, Høystbemeldte Konges nyere Anordninger.

Foundationen lyder saaledes:

(4 sider med gl. latin oversætter søges)

Til dette Dilpoma var føyet et stort Tillæg, som handlede udførlig om Universitetets egentlige Indretning, Stiftning og Indkomster, som jeg for Vidtløftigheds skyld gaaer forbi.

De følgende Høypriiselige Konger uindtil vore Tider, især FRIDERICH den Anden og CHRISTIAN den Fierde, hvæ endnu meere forbedret, og i mange Maader ophøyet det Kiøbenhavnske Universitet, forøget Professorernes Antal, og Indkomster, og forseet det med prægtige Bygninger, og utallige skønne Fordeele og Friheder, saa af faa andre Universiteter kunde lignes derved.

Dets uagtes, var dog Universitetet ved Tidernes Længde og mangfoldige indfaldne Besværligheder, og især ved den ulykkelige Ildebrand i Aaret 1728, saaledes kommen paa Knæerne, at det behøvede en nye Konge - Haand og Undsætning, om det igien skulde bringes paa Fode.

Dette store Werk paatog sig den Høysalige Konge CHRISTIAN den Siette strax ved Sin Regierings Tiltrædelse, og ved Sin Kongelige Gavnildhed, samt nye Stiftelse for Universitetet af 31 Martii 1732, og andre berømmelige Indretninger, satte det igien i saadan herlig og anseelig Stand, som baade Lærere og Studerende nogensinde kunde ønske sig; Saa at Universitetet har denne store Konge at takke for den

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

blomstrende Tilstand, som det nu er udi, og for de adskillige Fordeele, som det ved førømmeldte nye allernaadigste Foundation er, meere end tilforn, bleven deelagtig udi.

Academiets Patron var før Reformationen, efter de Pavelige og Kongelige anordninger, altid Biskopen af Roeskilde; dernæst, lige til Souveraineteten, Riget Cantzler, med siden mestendeel Store - Cantzleren, eller den første Kongelige Ministre i Conseilet, som nu er Hans Excellence Herr Geheime - Coferentz - Raad von Holstein. I Begyndelsen kaldtes Patronen Academiets Cantzler, og havde endeel fleere fornemme Herre, deels af Hoffet, deels af Roeskilde Dom - Capitel til Medhielpere, som bleve kaldede Conservatores Academiæ.

Rector Magnificus var i fordum Tider undertiden en eller anden lærd Mand af Adels - Standen, uden for Professorernes Antal; men i vore Tider altid en af Professorerne, som tages efter sidstbemeldte Foundation Vexel - viis af det Theologiske, Juridiske, Medicinske, og de tre øverste af det Philosophiske Facultet, udvælges hver Aar, og indsættes gemeenlig strax efter Printsedag ved en Oration af den afgaaende Rector.

Rector Magnificus, som har en anselig Rang, sammenkalder Consistorium, naar behøves, og derudi præsiderer, haver og det øverste Sæde i alle Academiets offentlige Samlinger, bivaaner alle solenne Acter i sin behørig Dragt og Prydelse, og holder aarlig paa Kongens Høye Fødselsdag, den sædvanlige offentlige Oration. Professors, som for nærværende Tid virkelig nyde Løn, ere efter sidste Fundatz af 1732, femten i Tallet; men foruden dem ere nu til alle Faculteter næsten lige saa mange, som ikke nyde Professors - Indkomster, og ere enten Ordinarii, som sidde i Cosistorio, og forrette Professors - Embede, eller Exstraordinarii, som intet have at forrette ved Academiet, eller Designati, som have Exspectance paa en eller anden Professors Tieneste.

Professorernes Forretninger efter den omtalte sidste Foundation, ere disse:

1. At læse offentlig paa Academiet fire Dage om Ugen, hver en Time om Dagen, og hver i sin Videnskab, efter den Plan, som foreskrives in Catalogo Lectionum, der hvert Aar, ved Lectiernes Aabning den 1 September udkommer.
2. At holde Collegia privata & privatissima, for dem, som det forlange.
3. At disputere eengang om Aaret hver i sin aftalte Maaned.
4. At sidde i Consistorio og dømme i de Sager, som høre under den Academiske Jurisdiction, som skeer sædvanligen hver Onsdag Eftermiddag, eller naar Rector Magnificus lader tilsige.
5. Paa de fire Tamper - Dage om Aaret, at dømme tillige med Stifys - Befalingsmanden i de Siællnadske Ægteskabs Sager, hvilket fordum skeede i Roeskilde Dom - Capitel.
6. At forrette de offentlige Examina, som ere Depositzen for dem, der først komme til Academiet, Examen Ohilosophicum, Examen Theologicum, gemeenlig kaldet Attestatz, og Examen Juridicum, nemlig hvert Facultet i sin Videnskab; ikke at tale om private Examina, saasom Candidatorum Magisterii, Medicinæ ec.
7. At forestaae de Academiske Collegier og Stipendia og de Kirker, hvortil Universitetet haver Jus Patronatus enter i Kiøbenhavn eller paa Landet.
8. At forrette de Academiske Grader, som skeer af Decano i hvert Facultet.
9. At censurere de Skrifter, som nogen lader trykke, hvilket og gierne skeer af Decano i hvert Facultet.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Den Professor, som tidlige efter Fundatzen er Academiets Rente - Mester, forsvarer Academiets Cassa, og gjør Regnskab for dets Indtægter og Udgifter; Han er befriet fra at læse, disputere og examinere, men maa til slig Forretning i sit Sted holde en Vicatium. Denne Post beklæder nu vores berømmelige Herr Baron Holberg.

Ligeledes er den ælste Professor, som kaldes Senior Academiæ, eller Professor Honorarius, fri for at læse og disputere, men maa og i sit Sted holde en Vicarium, Embedet i dette Fald at forrette. Senior Academiæ er nu, efter Sal. Stats - Raad Grams Død, Herr Baron Holberg. Den yngste Professor holder altid paa Alle Helgens Dag en Latinsk Oration til Erindring om Lutheri Reformation.

Professorernes visse og største Indkomster bestaae i Gods og Tiender paa Landet, som de ved Option efter deres Alder i Embedet bekomme, naar nogen af deres Orden dør eller forflyttes. Iligemaade optere de og de ledig vordende Residenzer.

Professorerne have næsten alle frie Vaaninger og Residenzer, hvoraf de fleeste for Reformationen vare Residenzer for Canikerne ved vor Frue Kirke, med de bleve alle i den bedrøvelige Ildebrand Anno 1728 lagte i Aske; Af dem ere nu først fem igien opbygte, som beboes af de fem ældste Professorer; de øvrige blive formodentlig inden faa Aar bragte i Stand.

Men vi ville nu henvende vore Anmerkninger til de Bygninger, som høre under Akademiet, og da først tale om Studii - Gaarden, som er Academiets Hoved - Bygning.

Denne Gaard tilhørde før Reformationen Biskoppen i Roeskilde, som der residerede, naar han opholdt sig i Kiøbenhavn. Men da denne Gaard, tillige med det øvrige Geistlige Gods, efter den store Forandring i Religionen, blev lagt under Kronen, forærede Kongen den til det Kiøbenhavnske Universitets Nytte og Brug.

Bispegaarden, som er paa Nørre - Gade, og, som tilforn er sagt i forstum Tid havde været Stadens Raahuus, var Anno 1512 af Kong JOHANNE anordnet til et Lectorium eller Auditorium for Akademiet, hvilket den gamle Inscription, der endnu før sidste Ildebrand var at læse paa Bispe - Gaarden, men efterfølgende Ord gav tilkiende:

Anno. Milleno. qvingenteno. duodeno. conditur. hec. edes. doctis. aptissima. fedes. Antistes. moritur.
Roschildensis. sepelitur. illic. morte. comes. Jacobo. cum. Fratre. Johannes. Eligitur. Lago. Presul. pietatis.
imago. Hioc ---- cum.
succedit. Clerus. obedit.
Sclavi. cum. Danis. componunt. sædera. pacis.
Hec. & plura- lege. sub. Principe. facta. JOHANNE.
Spes. ille. patris. est. dominusqve. maris.
Dacia. letatur. Pax. qvia. tua. datur.
Qvid reseram pluris Princeps est jam ----

Men efter Reformationen blev samme Lectorium udlagt til en Residentz for Biskoppen i Siællands Stift. Studii - Gaarden indbefatter følgende Bygninger: Det Kongelige Communitet, gemeenlig kaldet Klosteret, som er den Bygning, hvorudi hundrede fattige Studenter, efter Kong FRIDERICH den Andens allermildeste Forsorg, nyde fri Kost og Underholdning, som den Kongelige Fundatz af 25 Julii 1569 i samme Ar den 1 Maji ved en Latinsk Tale indviet af D. Niels Hemmingsön, og dets Opsigt fornemmelig de Theologiske Facultet

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

anbefalet. Kong CHRISTIAN den Tredie havde tilforn forordnet 20 fattige Studenter aarlige Underholdning i Hellig Geistes Huus her i Kiøbenhavn, men Kong FRIDERICH den Anden formeerede Tallet til hundrede, og lagde et vidtløftigt Gods dertil, som hidst og her i Siælland er beliggende, at hvis Indkomster Spiisningen skulde vedligeholdes. Kong CHRISTIAN den Fierde lagde Aar 1619 20 Studenter dertil, og Anno 1630 endnu 24. Desforuden blev og nederst i Salen et Bord for nogle af Kiøbenhavns Skolers Discipler, kaldede Davidici eller Davids - Degne, anordnet; Men formedelst indfaldende Krige og vanheldige Tider, formindskedes Talles igien til de 100, som Kong FRIDERICH den Anden havde bestemt, hvorved det og siden er forbleven; Dog er venteligt at, naar Indkomsterne have naaet en vis Høyde, og Godset er igien kommen i sin rette Stand, at der endnu bliver indrettet endeel flere Borde, end der nu ere, hvortil en Sal, oven over den nu værende, kand blive beqvem.

Anno 1641 brændte det gamle Communitet, eller Studenternes Convent - Huus, af; men blev strax skiønnere opbygget, end det var tilforn, og kom Anno 1643, igien i Stand, som en Inscription, der stod paa Bygningen, med følgende Ord udvisede:

D. O. M. A.

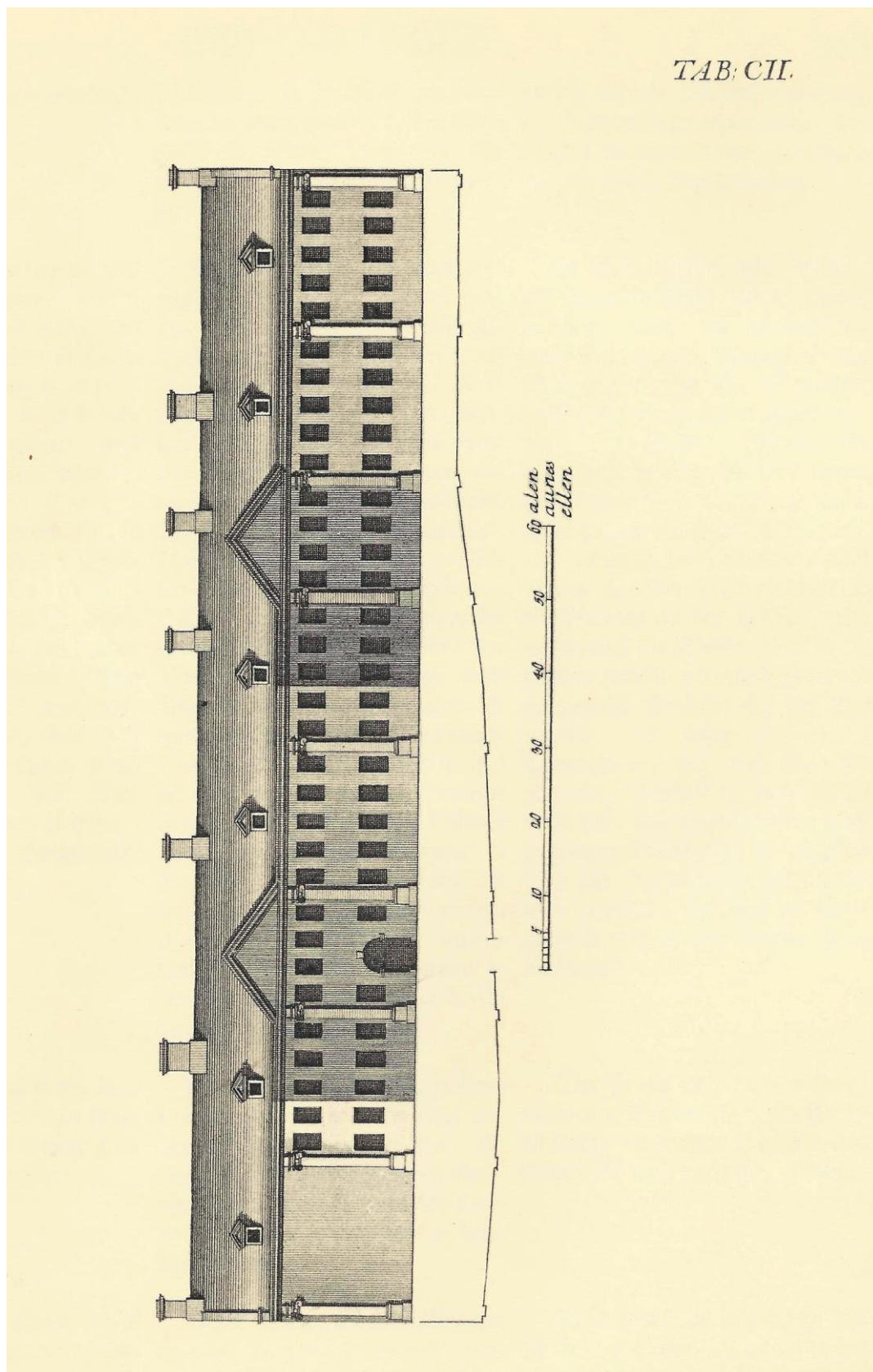
Anno Christi MDCXLIII. ædes hæ communitatis Regiæ, a FRIDERICO Secundo Daniae &
Norvegiæ Rege MDLXIX. fundatæ, á calamitate incendii MDCXLI.
de novo excitæ sunt.

Denne nye - opførte Bygning stod indtil Aar 1728, da den ved den ulukkelige Ildebrand blev fortæret indtil endeel ag Grundvolden og Murene, hvorpaa denne nuværende Bygning pee en langt anseeligere Maade, end den tilforn havde været, bleb opført, saaledes som den paa hosstaaende Tav. CII. viser sig, og som den imod Nørregade lader sig tilsyne. Bygningen kom i saa kort Tid til Fuldkommenhed, at endog Communitetet, sidst i Aaret 1731, af da værende Præposito blev indviet.

Efter de Kongelige Stiftelser skulde Alumni der baade hav fri Middags - og Aftens - Maaltid, men formedelst adskillige paakomne Fataliteter, og Indkomsternes Formindskelse, har man i nogle Aar maatte indeholde med Spiisningen, og derimod givet enhver til Spiisningen berettiget Student, fire Mark Danske om Ugen, som hver Løverdag uddeles, indtil alting igien kommer i sin rette Skik og Orden; ikke destomindre, endskiønt Alumni ey virkelig spise her, forsamle de sig dog hver Formiddag Klokken 10 paa Communitetets Spiis - Sal, for at vedligeholde de sædvanlige anordnede Exercitia.

Der ere ti Borde, og ved hvart Bord 10 Studenter, hvoraf en af de Lærdeste, som undertiden er Magister, er beskikket til Decanus. Hans Forretning er, at præsidere og at decidere, naar tvende af Commensales diputere med hinanden i den foresatte Materie. Provsten paa Klosteret (Communitatis Præpositus) præsiderer selv ved det øverste Bord, beskikker Decanos ved de andre Borde, som skal disputeres over, og er tillige undertiden Professor ved Universitetet. Han forestaaer det heele Communitet, saa vel som Regenzen, hvor han har frie Værelser, og nyder foruden anden Løn, en vis tillagt Penge til Introduction af enhver, som kommer ind paa Communitetet eller paa Regenzen.

Provsten og Decani møde hver Dag paa Klosteret med sorte Kapper, men de øvrige Studenter gaee klædde, som dem selv Lyster.

Tav. CII.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

De, som nyde Kosten, skal foruden de daglige Exerditia, engang om Aaret, enten publice disputere, om de ere Baccalaurei, hvilket skeer i Regenz - Kirken, om de ikke ligge paa et andet Collegio, eller og declamere, om de ikke ere Baccalaurei; De første beholde Kosten i fem, en de sidste ikkun i tre Aar.

Foruden Alumni ordinarii, ere og nogle Extraordinarii, som ikke nyde Communitetets Beneficium, men allene for Exerctiernes skyld opholde sig ved et eller andet Bord; og disse kaldes Exerctiarii. Ikke at tale om Exspectanter af fattige Studiosis, som søge Communitetet, og, naar nogen af Fixis udebliver, tage sammes tilfaldende Deel.

Der ere visse Provinzer og Stæder, som Island, Bergen, Trundhiem, Friderichsborg, Kiøbenhavn ec. for hvis Skoler der ere Kongelige Friheder, at et vist Tal derfra kommende Studenter skal frem for andre nyde Kosten paa Klosteret; Desforuden ere og adskillige andre, som i disse Tider ere af Kongelig Naade til dette debeficium bleve privilegerede, saasom nogle af Catecheterne ved Kirkerne her i Staden, Informatores paa Waysenshuuset, og deslige flere.

Til Communitetets store forbemeldte Bygning ere adskillige andre Bygninger føyede, som:

Oeconomi Residenz, med Gards - Rum, Have, Kiøkken, Bryggers, og andre fornødne Indretninger til Korn og Fede - Vares Forvaring, som til saa stor en Spisning udkræves. Oeconomus, som forestaaer Communitetets Land - Gods, og enten besørger Spiisningen, naar den gives, eller i dens Sted udtæller de ugentlige Penge, vat i Begyndelsen en af Professorerne, men nu altid en Lægmand uden for Universitetet som til sin Tieneste beskikkes af Facultate Theologica.

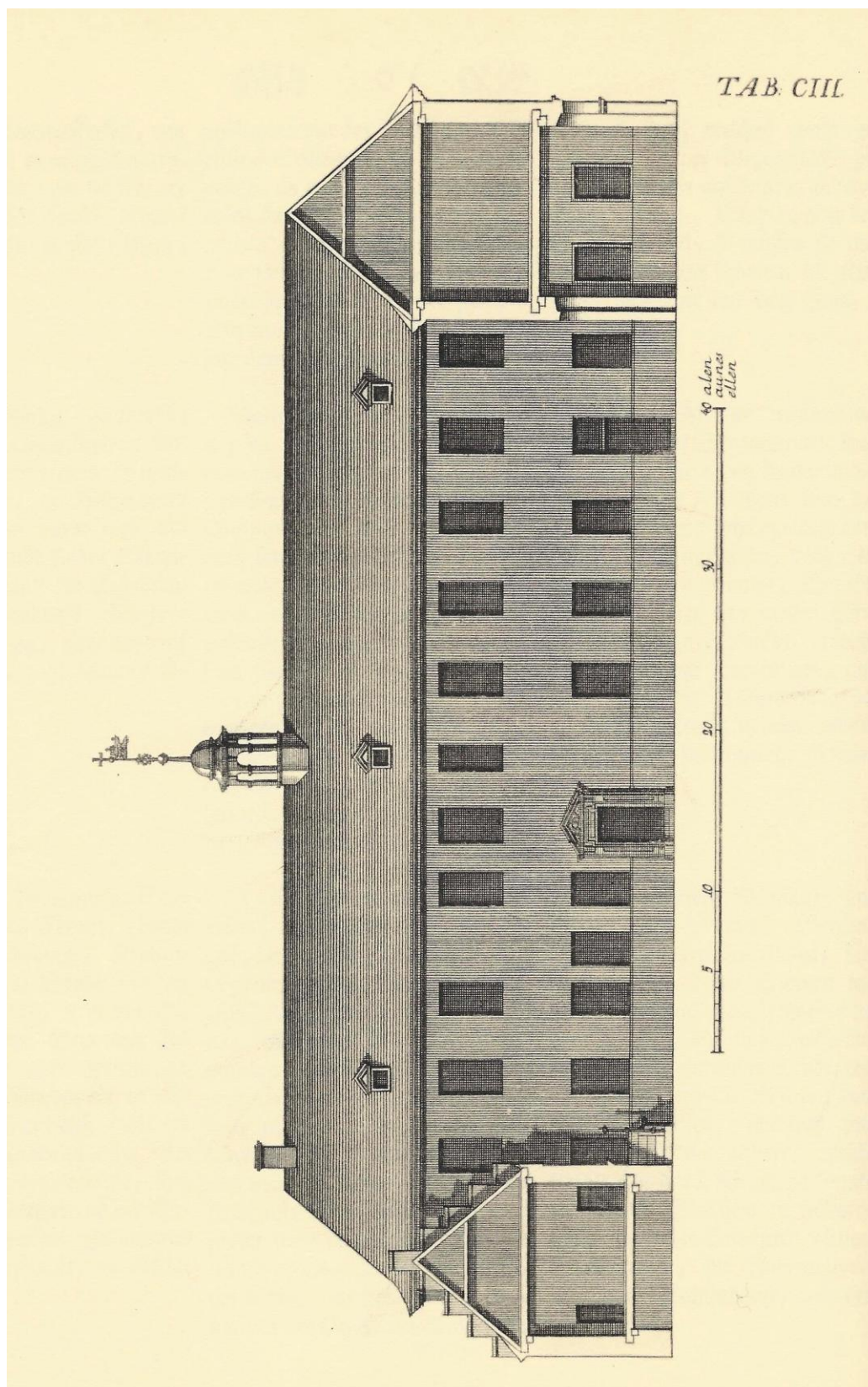
Consistorium er en anden Universitets - Bygning, strax ved Communitetet; dens Facade forestilles paa Tav. CIII. Den er opført af Kong CHRISTIAN den Fierde, hvis Navn sees over Døren, med denne Inscription:

Domus Consistorialis Regiæ Academiæ Hafniensis.

Bygningen maa ellers være bleven forbedret i CHRISTIAN den Femtes Regierings Begyndelse, siden og denne Kongens Navn, med Aarstall 1671, derpaa findes. Conststorium er det Huus, hvor Professorerne enten engang om Ugen, eller naar Rector Magnificus tilsiger, forsamle sig, deals at raadslaae om Acedemiets Tarv, eller for at dømme i de under Academiets Jurisdiction hørende Sager. Der blive og paa de fire Tamper - Dage om Aaret, alle i Siælland forefaldende Ægteskabs - Sager afhandlede og paadømte. Der bliver hvert Aar den nye Rector Magnificus indsat. Der holdes alle Examina Academica. Der forvares Universitetets Archiv; og finder man her endeel Original - Skilderier af de forige Konger, samt af Academiets Patroner og Professorer. Under Consistorio ere tvende Kieldere hvoraf den ene tiener i fornøden Fald til Fængsel for Studenterne, og den anden for Universitetets Bønder.

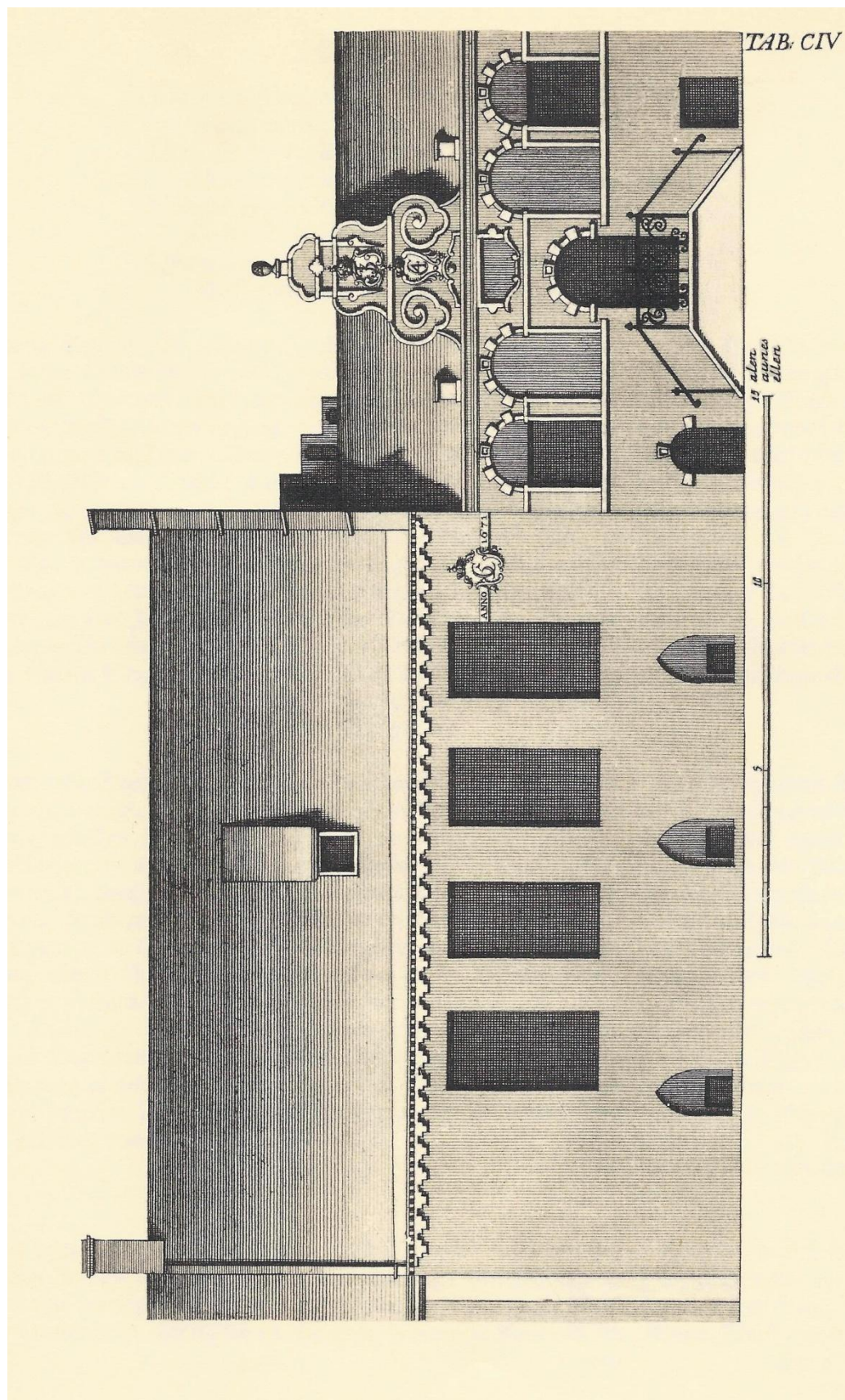
Dette Constistorii Huus er saa meget meere merkværdigt, som det er den eneste af alle Academiets Bygninger, der i den store Ildebrand Anno 1728 blev frelst og uskad, skiønt alle andre tvindt omkring brændte bort.

Tav. CIII

Tav. CIII. Consistorio

Den tredje af Academiets Bygninger, er Auditorium, hvoraf Facaden paa Tav. CIV. er forestillet.

Tav. CIV. Auditorium

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Denne er Anno 1600 af Kong CHRISTIAN den Fierde opført, og Anno 1601 den 26 Julii af den gang værende Rectore Magnifico Nicolao Kragio indviet, som i Anledning af denne høytidelige Forretning, Kongen til Ære, lod følgende Latinske Vers indsflyde:

Magnus Alexander, dum paucas exstruit Urves,
Idem armis vastat plurima regna suis.
Utra sit in facili decidere gloria major, Humanum hine perdit, servat at inde genus, Nempe ergo Christi
reserens de nimie nomen,
O Rex! o gentis spesque decusque Tuæ!
Qvam vastare alios, tu propria condere mavis;
Macte esto, auctorem res habet ista Deum.

I det andet Stokverk er det saa kaldede Auditorium superius, eller den store Læse - Sal, hvor ingen har Ret til Catheram, uden Professores og Doctores; hvor og holdes alle Høytidelige Academiske Promotioner, Orationer og Disputationer; Samme øverste Auditorium blev Anno 1732 i Hans Majestets og i Hans Kongelige Høyhed Cron - Prnzens Overværelse, ved en Latinsk Oration af den gang værende Rector Magnifico Johanne Grammio, solenniter paa nye indviet.

Ved dette Auditorium er et adskilt Værelse med aabne Vindver imod Salen, hvor H. Kongel. Majestet og det Kongelige Huus, saa og høye Ministrer opholde sig, naar de finde for got, at benaade og beære Academiet med deres Nærværelse. Før Ildebranden var et ligedant Værelse for fornemme Fruer indrettet, hvor de med Beqvemmelighed kunde være Tilskuere og Tolhørere, naar nogen fandt Behag udi, at bivaane en eller anden Academisk Ceremonie.

I dette sidste Værelse forsvaredes i forige Tider Tyge Brahes bekiendte store Globus, hvorom vi tilforn i Anledning af det Astronomiske Taarn, have meldt, hvilken siden derfra til bemeldte Taarn blev forflyttet, og der, som sagt er, i Ildebranden 1728 forgik.

Her sammesteds stod og før Ildebranden et Skab, hvorudi var et Sceleton, foræret af Doctor Henn. Arniseo, hvilket siden blev forflyttet til Anatomie - Kammeret, og der opbrændte; Paa Skabet var følgende Inscription at læse:

Qvises, mortalitatis memor, disce ad immortalitatem properare. Reg. Hafn. Academiae Ornamento Human.
Fabric. Studios. Commodo hæsse Corpis humani ossa donaria Viri Clariss D. Henningi Arnisæi, Medici Regii,
in sceleti fornam redegit Olaus Worm D. Med. Prof. P. Anno MDCXXIX.

Nedenunder ere nu tvende Auditoria, nemlig Auditorium inserius Philosophicum, og Auditorium Juridicum; Derved var et Kammer, hvor tilforn var at skue det kunstige Automaton eller Sey - Verk, der viser Stjernernes og Planeternes Bevægelse, hvilket CHRISTIANUS den Tredie havde, som et stort og rart Kunst - Stykke, sendt til Czaren i Rusland og foræret ham; Men Czaren, som bekiendt er, sendte det tilbage igjen, anseende det enten som Troldom og Hexerie, eller som en Machine, hvorudi noget Levendes maatte være indsluttet.

Siden blev det Anno 1606 af Kong CHRISTIAN den Fierde skienket til Universitetet, hvor det Anno 1728 opbrændte.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

I denne samme Bygning, lige over Indgangen til det Auditorium, er nu Anatomie - Kammeret, hvor tidt og ofte af Professoribus Medicinæ skee Sectiones til Underviisning for den, som studere Medicinen. Der inden for er et Cabinet, hvor man samler og forvarer allehaande smukke og rare Naturalier.

Næst ved Auditorii Bygning ud til Gaden, er opbyggt et lidet Huus, hvor Communiteters Famulus boer, hvis Forretning blant andet er, at lade Academiets Klokker ringe, og at have Opsigt med Studii - Gaarden. Paa dette Sted stod før Ildebranden det skønne Anatomiske Huus, Theatrum Anatomicum, som 1644 var bygget paa de Siælandske Kirkers Bekostning, hvortil og D. Thomas Fincke gav tusinde Rdlr. Der oven paa var Anno 1656 bygget et ved indrettet Naturalie - Kammer, kaldet Palatium novum, hvor mange af Naturens selsomme og rare Producter med Forundring vare at skue, og hvoraf den beste Deel af Henrich og Thomas Fuiren dertil var foræret, men altsammen af Ilden er ødelagt.

Bag ved Auditorium ligger en Professor - Residentz, som Kong CHRISTIAN den Fierde Anno 1600 forærede til Universitetet, tillige med den derhos liggende medicinske Have.

Videre betragte vi Collegium Regium, som hos os er bekiendt under det Navn af Regentzen. Facaden af denne Byning, saaledes som den nu er, sees paa Tav. CV. Den ligger paa Hiørnet af Kiøbmager - Gaden og Canike - Strædet, er af Kong CHRISTIAN den Fierde paa denne Plads, hvor tilforn stod, deels Canzler Friises gaard, deels en Kongelig Stald, at nye opbygget. Den blev Anno 1623 i Stand bragt, som en paa Facaden, der vender til Købmagergaden, staaende Inscription i Steen udhuggen og med forgyldte Bogstaver ziiret, af følgende Indhold:

Soli potenter cælo terraqve pollenti ac invicto Deo Statori juxta atqve unico sospitatori dato Jesu Christo Domino nostro CHRISTIANUS Qvartus, Daniæ atqve Septentrionis Rex Potentissimus hoc Collegium, bono veræ Religionis per Regna hæc septentrionalia felicius fructuosiusqve propagandæ, dicavit, facravitqve Anno ab exhibitio in carne Christo MDCXXIII.

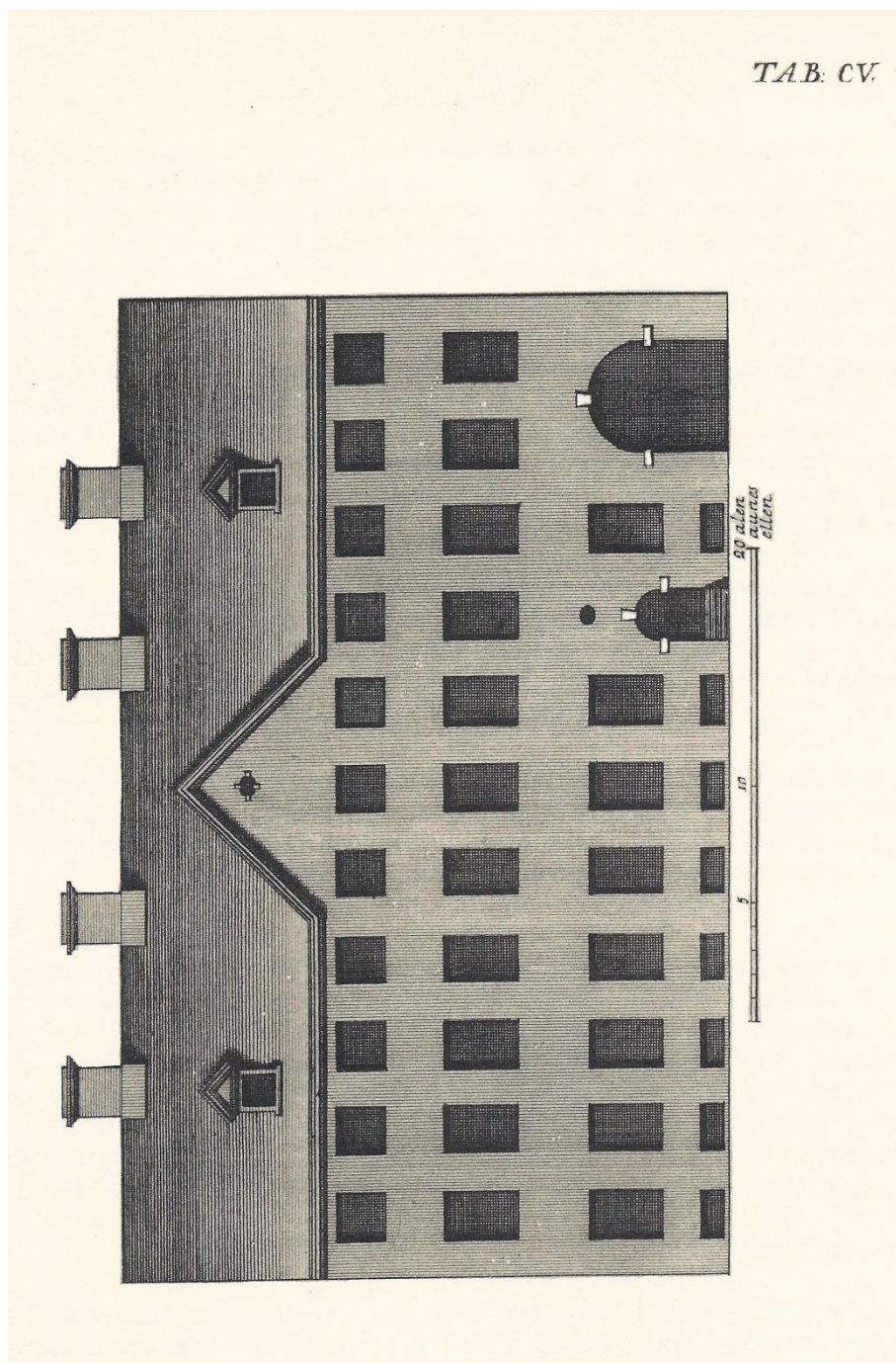
Bygningen blev indviet til en Bolig for hundrede og tive Studenter, skjønt nu ey ligge over 80 derinde. Den blev af Ilden ødelagt Aar 1728, men er siden den Tid gandske igien opbygget, og ført i den Stand, som Tegningen legger den for Øyne, og bliver formodentlig inden for kort Tid overalt endnu forøget med en tredie Etage, paa det at det fastsatte Tal af Studenter derudi kand blive rummet.

To Personer have tilfælles deruddi tvende Kammere, og fornøden Brændeved. Der ere og nogle Kammere, som ved en og andens Gavnildhed med smaa Stipendiis og særdeles Donationer ere forsynede, som de derudi Logerende nyde. Communitets Provst har og her ved indrettede Værelser for sig. Han øverst Tilsyn med dem, der ligge paa Collegio, og under ham ere nogle visse af de ældste Studenter udnævnedes til Inspectores, som have Opsigt hver i sit District. De, som ere Baccalaurei, kand ligge paa Regentzen i fem Aar, men andre ikkun i tre.

Skiønt Anno 1619 ved Akademiet har været anordnet, at ingen Student maatte lade sig bruge til nogen Liigbæren, uden at det var en Literati Liig, saa enhverdede dog Studenterne i dette Collegio, siden Pestens Tid Aar 1711, den Frihed, at maatte for Betaling bære alle de Liig til Jorden, som ikke henhøre til noget vist Laug eller berettiget Selskab, hvilken Frihed dem og i oven anførte sidste Kongelige Fundatz er confirmeret.

I T^rRegentzen er i den Længde, som vender imod Kiøbmager - Gaden, en liden Kirke, som Kong CHRISTIAN den Fierde lod opbygge for Studenterne. Hvilken 1635 i Kongens egen Nærværelse blev indviet og havde sin

egen Præst; men da Trinitatis Kirke 1656 kom i Stand, blev der ey meere prædike i Regentz - Kirken, uden allene undertiden for Diniss, som er den Prøve - Prædiken, som Studenter aflegge efter Examen Theologicum, hvilket nu skeer i en af de andre Kirker i Staden, ligesom Leylighed kand falde. For nærværende Tid bliver denne Regentz - Kirke, som i oftomtalte store Ildebrand ey leed synderlig, ikke brugt til andet, end at holde Morgen - og Aften - Bøn udi, samt at disputere og declamere udi, for dem, der nyde Kosten paa Klosteret, og ikke ligge paa noget Collegio. Denne Kirke bliver formodentlig, for sin Skrøbeligheds Skyld, med det første ombygget, og indrettet som et ordentligt Auditorium.

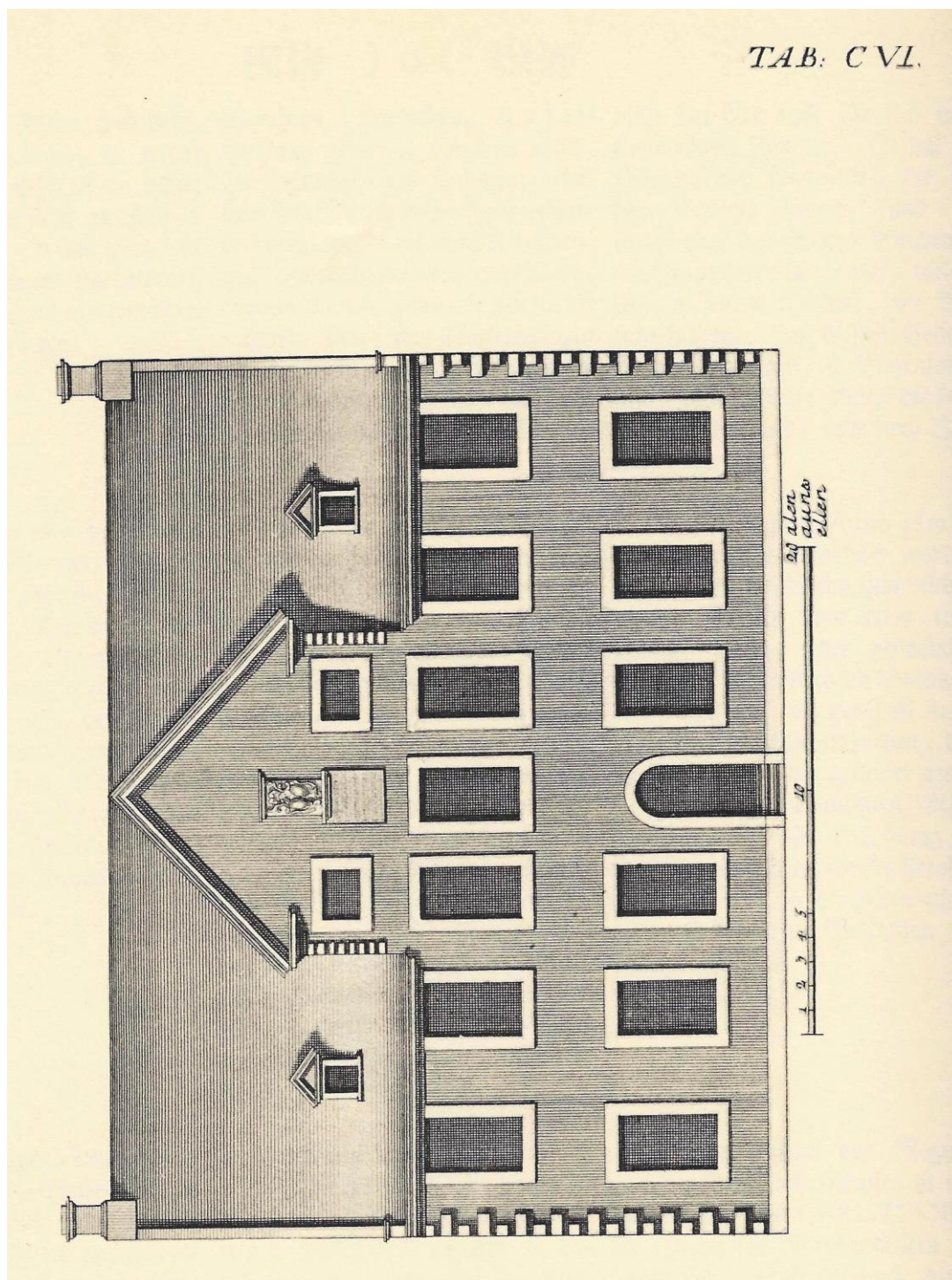
Tav CV. Regentzen

Regentzens gaard ca. 1830

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Blant de particuliere Indretninger, som lærde og berømmelige Landsmænd til Universitetets Nytte og Gavn ere stiftede, er Walckendorfs Collegium den ældste. Dette Collegium ligger i St. Peders Stræde, og dets Facade er paa Tav. CVI. foretillet.

Tav CVI. Walckendorfs Collegium

Her var fordum et Carmeliter - Kloster, kaldet det hvide Kloster, stiftet af Kong CHRISTIAN den Anden, hvorudi, foruden andre have opholdet sig tvende i Reformations - Tiden sær navnkundige Mænd, nemlig

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Broder Paulus eliæ, bekiendt eller her i Landet under det Navn af Povel Wendekaabe, og Lector Frands Wormundsön, som blev den første Evangeliske Biskop i Skaane. Dette Huus tilforhandlede sig Rentemester Chrostopher Walckendorf, som siden blev Rigets Hofmester, og hengav og indrettede det til en Studenter - Bolig, lagde en an seelig Capital dertil, og gjorde derpaa en priisværdig Fundatz den 16 Julii 1595. Efter Stifteren, Hofmester Walckendorf, blev det kaldet Hofmester - Boder eller Collegium Walckendorsianum. Bygningen tog temmelig Skade i Ildebranden 1728, brændte dog ey gandske af, hvorfor den snart igien kom i god og fuldkommen Stand.

I dette Collegio ligger 16 Studenter, hvoraf to og to have to Kamre tilfælles, og nyder hver i aarlig Stipendio 36 Rdlr.; De ere derfor forbundne, hver at disputere offentlig engang om Aaret. Den ældste Alummus er gierne Collegii Inspector, og een af Professorerne Ephorus. Ved dette Collegio er en anden Bygning, hvorudi er baade at Auditorium, prydet med Fundatoris Skilderier, og et skikkeligt Biblioteqve, som dels er givet af Stifteren, deels formeeret af en og anden brav Mand, som i sine Studenter - Aar har ligget paa dette Collegio.

Samme Bibliotheqve blev af Ilden uskadt Anno 1728, skiønt alting rundt omkring deraf blev ødelagt. Ved Collegio er og en temmelig stor Have, hvilken nu gandske af ny er bleven amlagt, og med en Brand . Muur insluttet.

Den anden particuliere Stiftelse ved Academiet er Borches Collegium, kaldet Collegium Mediceum, hvoraf Facaden paa Tav. CVII. forestilles.

Dette Collegium har den store Medicus og Professor, D. Olaus Borrichius, ved sit Testament af 29 Julii 1689 stiftet. Det blev indviet den 29 Maji 1691, i de fornemste Ministres og alle Professorernes Overværelse. Her have 16 Danske og Norske Studenter deres frie Værelse, af hvilke ti skal studere Theologien, een Mathesin, tre Philologien, og de to øvrige Medecinen og Chymien, til hvis Tieneste Stifteren indrettede et Laboratorium ved Collegio, og gav dertil alle sine Chymiske Instrumenter; og efterdi Fundator selv sine unge Aar havde gaaet i Rider - Skole, har han af Taknemmelighed forordnet, at iblant disse 16 Allumnis altid skal være tvende Ripenses. Alummi ligge her i fem Aar, og nyde nu aarlig Stipendium enhver 60 Rdlr. Enhvaer skal aarlig engang publice dispusere. Den Ældste iblant dem er gemeenlig Collegii Inspector, og nyder aarlig noget meere end de øvrige. Collegii Ephorus er nu, efter Stats - Raad Grams Død, forbemeldte Herr Baron Holber, som er den fjerde Ephorus efter Collegii Stiftelsen. Ved Collegio er en smuk liden Lysthave.

Paa Auditorio seer man Fundatoris Skilderie, og i et Skab et stort Crucifix af støbt Sølv, af har dertil skienket.

Før Ildebranden, som lagde dette Collegium i Aske, saaes paa Auditorio de berømteste Professorers Bryst - Billedet i Gyps, som levede, da det blev stiftet.

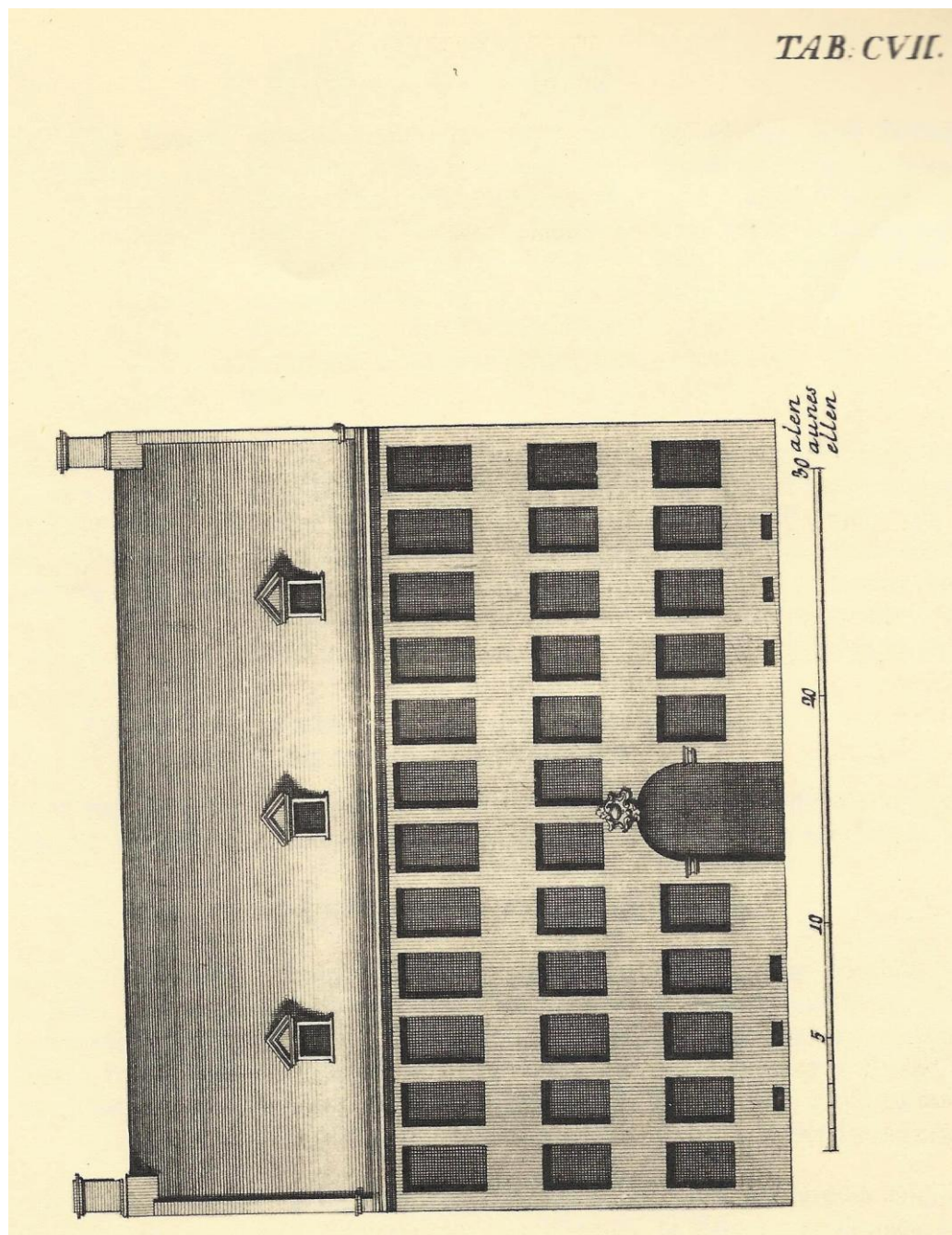
Her var og et skiønt Bibliotheqve, som bestod af 3 til 4000 Voluminibus, foruden 150 rare og kostbare Manuscripter, af Fundatore og af andre berømmelige Mænd dertil forærede.

Næst ved Bibliotheqvets var og et anseeligt Kunst - Kammer, hvor mangfoldige rare og selsomme Ting forvaredes; iblant andet Merkværdigt, saa man her den store Steen, som Aar 1690 foraarsagede Stifterens Død, forvaret i en Sølv - Æske, paa hvis Laag en Inscription er af læse, af Biskop Kingo forfattet. Den lydde saaledes:

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Her er den Morder Steen, der stak med Dødens Fork,

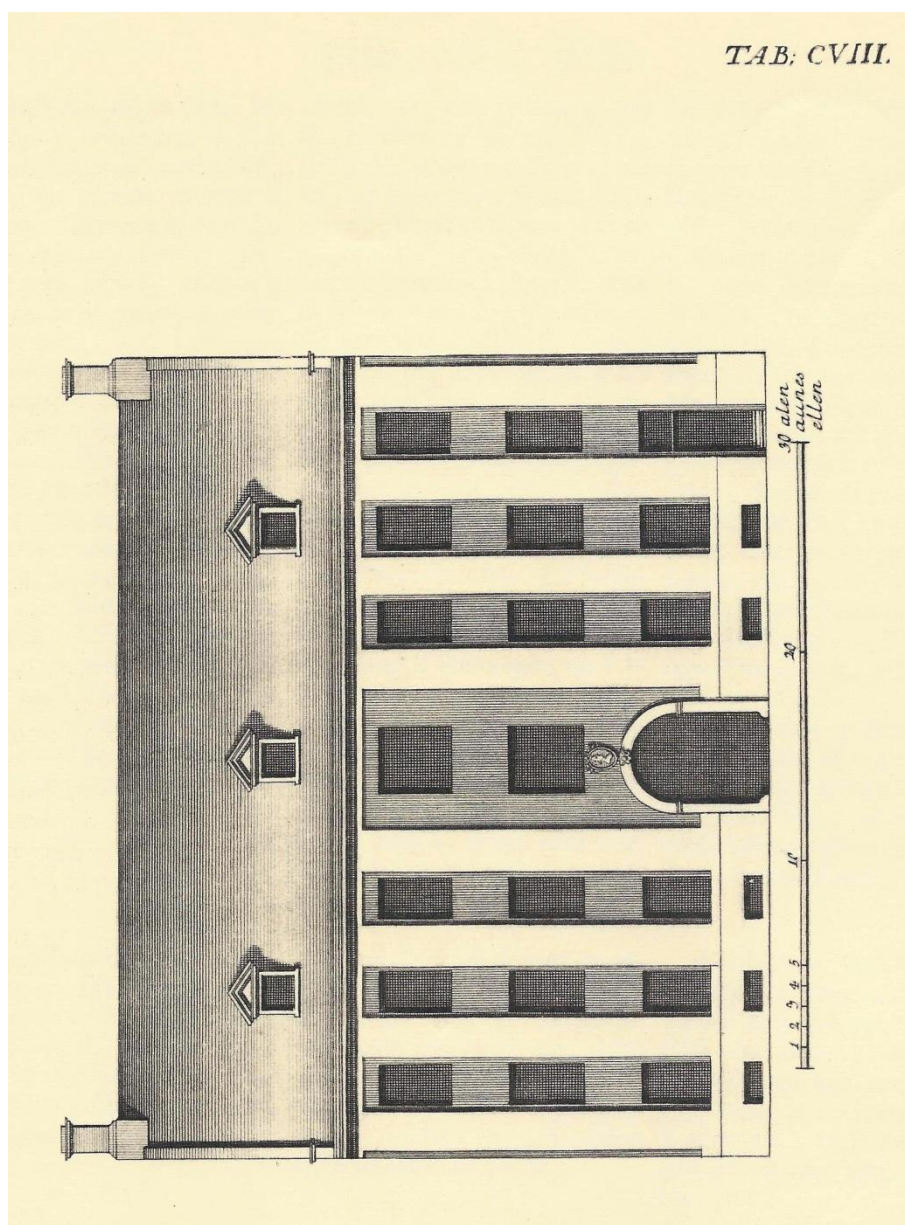
Og jog til Graven vor udødelige Borck.

Tav. CVII. Borches Collegium, kaldet Collegium Medicum.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Herfra begive vi os til det tredie Collegium, kaldet Elersianum, hvoraf Facaden paa Tav. CVIII. er at see. Dette har sit Navn af sin Stifter, ligesom de forige, der var Stats - Raad Jörgen Elers, som Anno 1691 testementerede til Academiet en Capital af 30000 Rdlr. for deraf at indrette og stifte et Collegium. Executor af dette Testament, som var Doctor Hans Wandal, lod derfor opbygge et kostbart og ziirligt Huus, efter samme Indretning, som Collegium Mediceum, hvilket blev indviet med stor Solennitet den 18 November 1705. I dette Huus har, ligesom i de forommeldte, 16 Studenter deres frie Værelser; af disse ere otte forpligtede at studere Theologien, to Medicinen, to Historien, Politica og jus publicum, to Philologien, een Astronomien, og en Geometrien. Ved dette Collegium er og en liden Have, og før Ildebranden var her og et smukt Bibliotheque og et lidet Kunst - Kammer, som med heele Collegio Anno 1728 i Ilden forgik.

Tav. CVIII. Collegium Elersianum.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Siden Bygningen er bragt i Stand igien, have Alumni endnu ey nydt noget aarlig Stipendium, dog haaber man, at, naar Capitalen igien har naaet en vis Størrelse, i Tiden til Vedkommende vil skee aarlig anseelig Uddeling.

I dette Collegio stod Missions Collegii Bogtrykkerie i mange Aar, for at de første Editioner af de saa kaldede Missions - Bibler, og mange andre Danske Bøger, her ere trykte. Her stod og de Arabiske Typi, som salig Conferentz - Raad Rostgaard havde foræret til Universitetet.

Af det, som i dette Capitel er meldt, kand enhver lettelig giøre sig et Begreb om Kiøbenhavns Universitets - Herligheder, og deraf flydende Flor og Velstand. Jeg kunde endnu i dets Anledning sige adskilligt om en og anden herlig Fordeel, som det besidder, og om en og anden Donation, hvoraf det trekker meget Frugt og Nytte; men jeg vil allene anføre et Ord, saa vidt som jeg derom veed, om de Stipendiis, som af adskillige Elskere af boglige Kunster ere legerede til Academiet, hvoraf de Studerende, som ønske at see fremmede Lande og Universitetet, nyde god, og til deels tilstrekkeelig Hielp og Undsætning til deres Reysers og Studeringers Fremgang.

Høyløvlig Kong FRIDERICH den Anden gav aarlig 400 Rdlr. til fire Studenter, til Hielp at fortsætte deres Studeringer udenlands, som skulde være tre i Theologien, og den fjerde i Medecinen. Høyløvlig Kong CHRISTIAN den Fjerde holdt denne Skik og Anordning ved lige, og skal samme Donation være Grunden til de Kongelige Stipendier, som Høysalig Kong CHRISTIAN den Siette aarligen gav til nogle, i sær Theologiæ Studiofos, for at fortsætte deres Studeringer paa fremmede Universitetet.

Videre have vi Stipendium Rosencrantzianum, stiftet Anno 1622 af den gudfrygtige og lærde Holger Rosencrantz, Danmark Riges Raad, hvoraf en Studiofus Theologiæ aarlig nyder udenlands 150 Rdlr.

Dernæst Stipendium Finckianum, givet af Doctor und Professor Thomas Fincke, bestaaende i første Donation af 3000 Rdlr. hvilken Capital ved Renternes Opleggelse siden høyere er opvoxet. Renten af denne Capital gives aarligen, ebte til en Philosophiæ og Medecinæ Studiosum, til Hielp at opholde sig udenland for paa nogen Tid, eller til fem, som studere samme Videnskab her hiemme.

Stipendium Brochmannianum bestaaende af Capital 2500 Rdlr. givet Aar 1641 af den gang værende Biskop i Siælland Doct. Casp. Brochmand, hvis Rente en Theologiæ Studiofus nyder i fire Aar, enetn paa Kiøbenhavns, eller paa et andet Luthersk Universitet.

Stipendium Hôpnerianum, bestaaende af 5000 Rdlr. Capital given af Joh. Hôpnero, J. U. Lic. for hvis aarlige Rente en Philologiæ og Theologiæ Studiofus holdes udenlands.

Stipendium Lassonianum, gives af Justitz - Raad Peder Lassön, hvoraf tvende udenlands reysende Studenter nyde i tre Aar hver aarlige 333 Rdlr.

Her ere flere af deslige Stipendiis, som jeg for Vidtløftigheds Skyld vil forbigaae, men som Vedkommende, der kand have nogen Fordeel og Nytte deraf, ey saa løselig slippe og lade fare, som jeg her giør.

Dog må jeg ey glemme at sige, at Herr Griis, fordum Ridder af Dannebrog, Stats - Raad og Kongelig Envoie hos de Herrer General - Stater, har ligeledes for sin Død, som for faa Aar siden indkaldt, skienket til Akademiet en Capital af fire tusinde Rdlr. Denne samme Herr Griss har og for sin Død saaledes disponeret

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

over hans prægtige Bibliothek, at alle derudi værende Bøger, som høre til Jus Publicum og Politicum, skulde blive det Kongelig Tydske Cancellie til Deel, og Resten skienkes til det nye Academie i Sorøe.

Jeg vil nu til Slutning tale et Ord om Vor Frue Latinske Skole.

Facaden deraf er, saaledes som den viser sig ud imod Vor Frue Kirke, paa Tav. CIX. at see. Den kaldes gemeenlig Schola Metropolitana, fordi den ligger i den Kongelige Residentz - og Rigernes Hovedstad, og det paa Vor Frue Kirke - Gaard, som er Hoved - Kirken i Staden. Den er allerførst opbygget Anno 1548 paa de tre Sogne - Kirkers, Vor Frues, St. Nicolai og Hellig Geistes Bekostning, og stod indtil 1591, da en større og smukkere ved Bygmester Jörgen Schult blev opført, paa endeel fornemme og formuene Mænds Bekostning, som vare Christopher Parsberg, Erich Munck, Axel Gyldenstjerne, og andre flere, der sammenskiøde dertil imod 3000 Rdlr. hvilket saaes af en Inscription som før Ildebranden var paa Skolen.

Anno 1634 Blev Rectoris og Horernes Residentz, som er Skolens Forhuus, og vender ud mod Skindergade, opbygget paa de ovenmeldte tre Kirkers Bekostning.

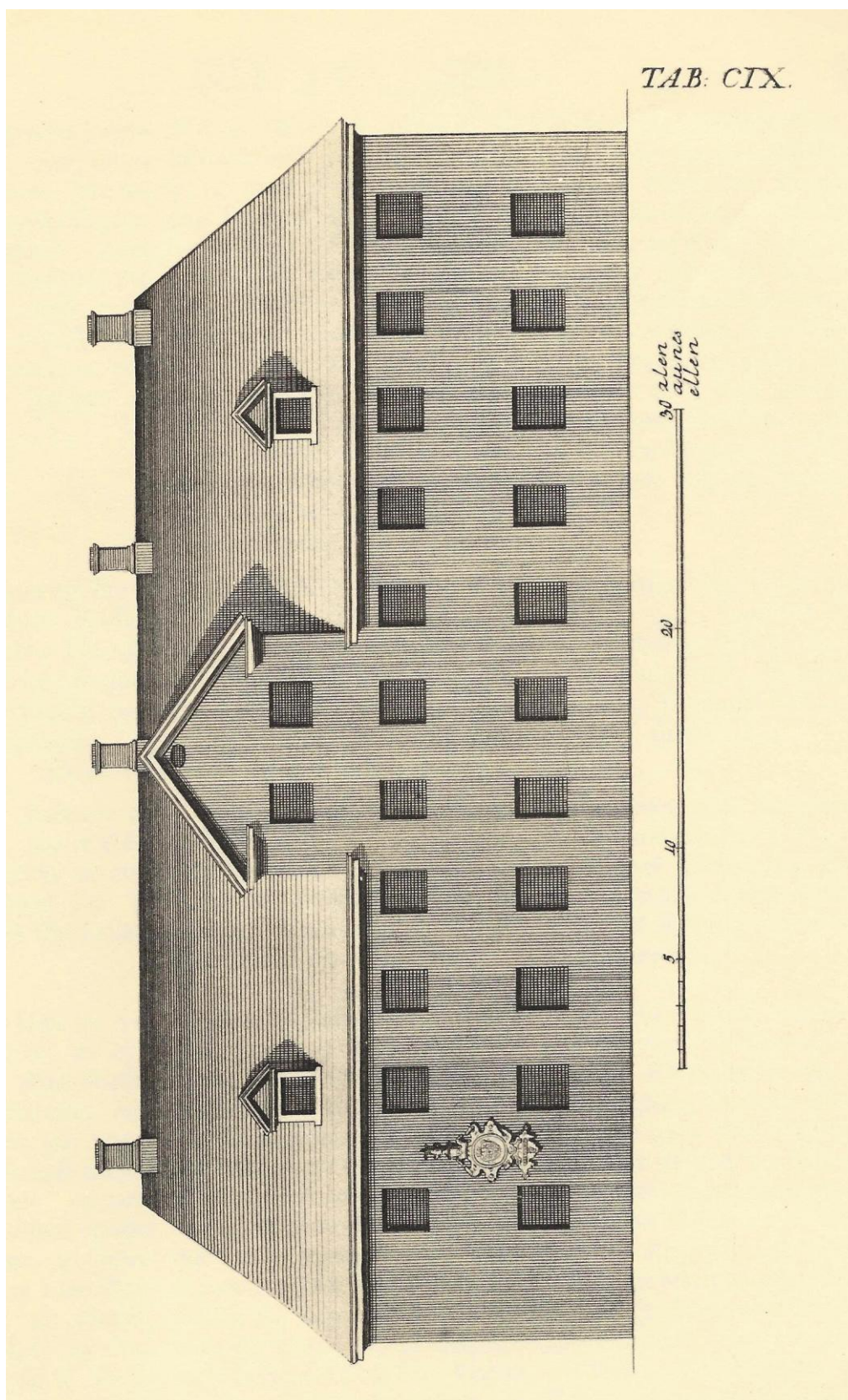
Disse Bygninger bleve alle ved Magt indtil Aar 1728, da de i den forskrekkelige Kiøbenhavns Ildebrand bleve ødelagte, men alle, saa vel Skolen, som Lærernes Residentz, ere siden igien gandske ziirlige og bekvemme opbygte, saa at Skolen, som tilforn, vender ud til Kirke - Gaarden, og Informatorums Værelser ere i den Bygning, som vender til Gaden, hvorudi baade Rector og Conrector har haver for sig al fornøden Bequemmelighed og Leylighed til derer Huusholdninger, og i andet Stokverk Hørerne deres Logementer, hver nemlig for sig to Stuer.

I Skolen ere sex Classer, hvoraf enhver, som sædvanlig, har sine Collegam, som sædvanlig, eller Hører, som underviser Unddommen, efter det maal, som er hver Lectie for sig foreskrevet. Derforuden er den saa kaldede Mester - Lectie eller øverste Classe for sig selv aflukket, hvor Rector og Conrector har hver sine Dage om Ugen at læse.

Før Ildebranden saae man i Skolen D. Johannis Pauli Resenii, og Doct. Caspari Brochmanni Skilderier, begge fordum Biskoper i Siæland, og denne Skoles store Velgiørere. Foruden disse, have mange andre, saa vel af adelig, som af borgelig Stand, givet anseelige Capitaler til denne Skole; blant hvilke især regnes Rigets Hofmester Peder Oxe, hans Syster Fru Inger Oxe, Rigets Admiral Peder Skram, Tigets Hofmester Christopher Wackendorf. Gunde Lange, Doct. Caspar Brochmands Enke, Silia Valckenburg, D. Henrich Fuiren, Stads - Ovrister Dredrik Thuresön, Stats - Raad Peder Resen, Jörgen Elers, og adskillige flere.

Efter Kong CHRISTIAN de Siettes Skole - Forordning af Aar 1739, har Rector i denne Kiøbenhavns Skole Rang næst efter Sogne Præsterne i Staden.

Indtil Aar 1616 havde Skolen ingen Conrectorem, men Høysalig Kong CHRISTIAN den Fierde oprettede dette Embede, og lagde til dets Indkomst et Vicariat af Roeskilde Dom - Kirke.

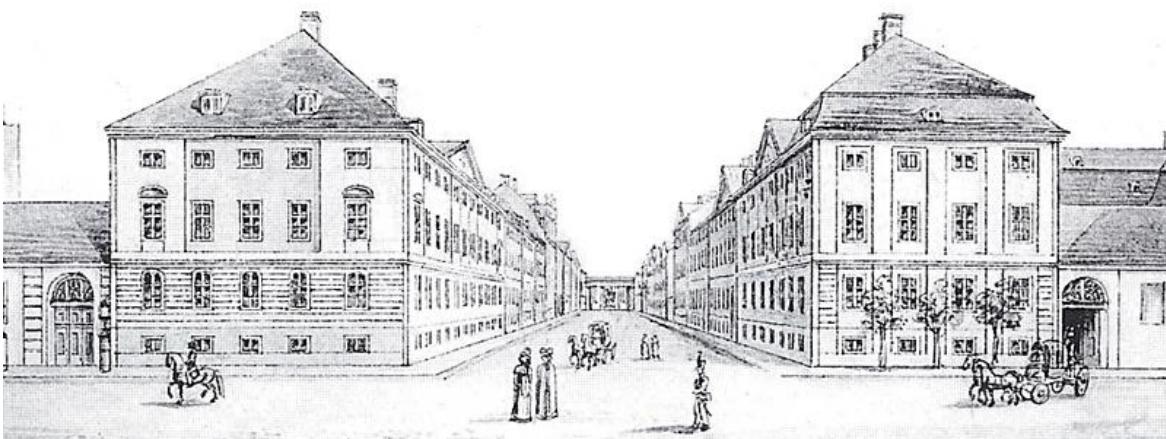

Tav CIX. Vor Frue Kirke

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

Endelig lægger jeg min Pen, og gaaer for Resten snese Ting forbi, som jeg, ey uden føye, havde kundet indrykke i dette Verk, som for Exempel, at melde om de her i Staden værende adskillige particuliere Verfter, eller Skins - Bygnings - Pladser, hvor mangfoldige til deels store og anseelige Koffardie - Skibe aarlig bygges; om de mange fortreffelige Manufacturer, som her i Staden blomstres; om alle Kunsters og Videnskabers Flor, baade i Henseende til Skilderer - til Bildthugger - og til andre Kunster, og deslige meere. Men jeg meener, at det forstaaer sig af sig selv, at i saa stor og saa mægtig en Handelsstad, som Kiøbenhavn er, hverken kand fattes paa beqvem Leylighed, eller paa forb'nuftige og vendskibelige Folk, til at udføre alt, hvad til Handelens Beste og Flor kand udfindes, og til Veye Bringes; at der i en velindrettet Oeconomisk Stat ey mangler paa Manufacturer, der kand forsyne Landet med alt Fornødent, baade til Klæde og til anden Nødtørstighed; og er det noksom bekjendt, at her i Staden (uden at tale om en og anden Fabriqve hidst og her i Provinzerne) forarbeides af alle slags Vahre af Klæde, Silketøy, Fløyel og deslige i saa stor Overflødighed og af saa god Art, at det heele Kongerige deraf til enhvers Nytte og Fordeel noksom kand forsynes; at i et Land, hvor det høyeste Hoved selv er saa stor Elsker og Befordrer af alle Kunster og Videnskaber, som her, ey kand savnes duelige og Kunst - erfarne Mænd, som legge Vind paa at udføre alle kunstige Ting, hver i sin Art, endog til den alleryderste Fuldkommenhed, hvilket man og her med Fornøjelse seer, at være saaledes i alle Videnskaber og Professioner lykkedes, at intet Sted i Verden kand fremlegge nogen saa sort Prøve paa sin Kunst og Duelighed, at jo Danmark i det mindste kand ligne, om ikke paa nærværende Tider herudi overgaae de fleeste andre Riger.

Skulle ellers nogen meene, at en og anden merkværdig Ting her i Staden var af dette Verk udeladt, som drudi efter Titelens Indhold burde havt Sted, saa giøres uden Tvivl Publico en Tieneste dermed, om han vil føye sit Arbeide til mit, og meddeele de Curieuse et Supplementum til dette Verk, hvorved Kiøbenhavns Beskrivelse kunde naae en yderligere Fuldkommenhed.

Uddrag af Laurids de Thurah - Hafnia Hodierna udgivet 1748

